

Semblances dels nous membres de la Secció Històrico-Arqueològica

Roger Friedlein (Frankfurt, 1967) va estudiar filologia romànica (castellà i francès) i filologia àrab a les universitats de Frankfurt i de Barcelona (1990 i 1992) i a la Freie Universität Berlin (llicenciatura el 1994). Ha fet estades d'estudis més breus al Brasil, Portugal, Espanya, Romania i Síria. La seva primera especialització va ser en els estudis medievals, concretament en la literatura catalana de l'edat mitjana. Va ser lector de català a la Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg (1995-1998). Doctorat el 2001 amb una beca de la Fundació d'Estudis alemanya (Deutsche Studienstiftung) amb una tesi sobre el diàleg literari a l'obra de Ramon Llull (publicada en català el 2011). De 1999 a 2009 fou professor assistent a l'Institut de Filologia Romànica i a la xarxa d'investigació Cultures de la Performativitat de la Freie Universität Berlin. La seva habilitació de càtedra la realitzà amb un treball sobre l'escenificació de la cosmografia en la literatura èpica renaixentista a França, Espanya i Portugal (2009). Des de 2009 és professor catedràtic de filologia romànica i es dedica especialment a les literatures i cultures iberoromàniques a la Ruhr-Universität Bochum.

Porta a terme traduccions literàries del català a l'alemany, normalment de relats curts, poemes i assaigs breus en revistes i llibres col·lectius. La llista següent n'és una compilació força completa:

PÀMIES, Sergi. «Der Geldautomat» [Caixa oberta]. *die horen*, núm. 179 (1995), p. 238-241.

COMADIRA, Narcís. «Das Erschaudern». *die horen*, núm. 179 (1995), p. 15. [De: *En quarantena*. Barcelona: Empúries, 1990]

GIMFERRER, Pere. «Sinnbild». *die horen*, núm. 179 (1995), p. 107. [De: *La llum*. Barcelona: Edicions 62, 1990]

VINYOLI, Joan. «Vogelschar». *die horen*, núm. 179 (1995), p. 108. [De: *Cercles*. Barcelona: Edicions 62, 1980]

BROSSA, Joan. «Steine gibt es». *die horen*, núm. 179 (1995). [De: *Suite tràmpol o el compte enrera*]

PARCERISAS, Francesc. «Sommerfrische» i «Rasur». *die horen*, núm. 179 (1995), p. 109 i 244. [De: *Triomf del present*. Barcelona: Columna, 1991]

PÀMIES, Sergi. *Du solltest dich in Grund und Boden schämen*. Frankfurt: Frankfurter verlagsanstalt, 1996. [T'hauria de caure la cara de vergonya. Barcelona: Quaderns Crema, 1986]

MONCADA, Jesús. «Fußball am Fluß». A: FRIEDLEIN, Roger; RICHTER, Barbara (ed.). *Die Spezialität des Hauses. Neue katalanische Literatur*. Munic: Babel, 1998, p. 16-22. [«Futbol de ribera», *El Cafè de la Granota*. Barcelona: La Magrana, 1988, p. 30-36] [Repr. de la traducció a: SUBI-

RANA, Jaume (ed.). *Willkommen in Katalonien*, Munic: DTV, 2007]

GALMÉS, Gabriel. «Rückwärtsgang». A: FRIEDLEIN, Roger; RICHTER, Barbara (ed.). *Die Spezialität des Hauses. Neue katalanische Literatur*. Munic: Babel, 1998, p. 66-71. [«Marxa enrera», *Parfait amour*. Barcelona: Quaderns Crema, 1986, p. 99-105]

FONALLERAS, Josep Maria. «Immer still». A: FRIEDLEIN, Roger; RICHTER, Barbara (ed.), *Die Spezialität des Hauses. Neue katalanische Literatur*. Munic: Babel, 1998, p. 72-84. [«Immer still», *Botxenski i companyia*. Barcelona: Empúries 1988, p. 97-108]

LLOVERAS, Xavier. «Zypressen». A: FRIEDLEIN, Roger; RICHTER, Barbara (ed.). *Die Spezialität des Hauses. Neue katalanische Literatur*. Munic: Babel, 1998, p. 109-110. [«Xiprer», *Les illes obstinades*. Barcelona: Proa, 1987, p. 41]

MARÍ, Antoni. «Belehrung für den, der ihrer bedarf». A: FRIEDLEIN, Roger; RICHTER, Barbara (ed.). *Die Spezialität des Hauses. Neue katalanische Literatur*. Munic: Babel, 1998, p. 116-121. [«Donar bon consell a qui l'ha de menester», *El vas de plata i altres obres de misericòrdia*. Barcelona: Edicions 62, 1991, p. 73-90]

ESCOFET, Eduard. «Holz im Herz.1». *EDIT. Papier für neue Texte*, núm. 40 (2006), p. 39-49. [Fusta al cor. 1; introducció i traducció d'una selecció de poemes]

PLA, Josep. «Der Genius loci für mich persönlich und in meinem literarischen Werk»; «Die Grenzmark und das Empordà». A: SUBIRANA, Jaume (ed.). *Willkommen in Katalonien*. Munic: DTV, 2007, p. 49-53 i 96-107. [«El genius loci en la meva situació personal i en la meva obra literària» i «La marca», *Obra completa*, vol. VII, *El meu país*. Barcelona: Destino, 1968]

En format de llibre, cal destacar de manera singular Bernat Metge, *Der Traum [Lo somni]* (Barcino, 2013). És també editor de diverses obres, entre les quals *Vestigia fabularum: La mitologia antiga a les literatures catalana i castellana* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004), una antologia de literatura catalana contemporània traduïda a l'alemany (*Die Spezialität des Hauses*, 1998), i coeditor d'*Els catalans i Llatinoamèrica (s. XIX i XX): Viatges, exilis i teories* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2017), que recull les aportacions fetes dins el marc del 24è Col·loqui Germanocatalà celebrat a la Ruhr-Universität-Bochum el setembre de 2014.

Membre corresponent de la Societat Verdaguer, els seus estudis catalans se centren en Llull i l'edat mitjana, però també en Verdaguer i l'èpica renaixentista i vuitcentista catalanes. Actualment, les seves línies d'investigació

segueixen les àrees de la literatura consolatòria medieval i moderna, els processos de constitució del saber en l'èpica renaixentista i la innovació literària entre Romanticisme i Modernisme a Espanya, Hispanoamèrica i el Brasil.

Coeditor des de 2006 de la *Zeitschrift für Katalanisti / Revista d'Estudis Catalans*, la revista de la Deutscher Katalanistenverband - Associació Germanocatalana (DKV), la seva tasca de docència de llengua i literatura catalanes, els seus estudis de catalanística i l'activitat dins la DKV han contribuït i contribueixen de manera remarcable a la difusió de la cultura catalana en els països de llengua ale-

manya i, doncs, al manteniment de la catalanística germànica, que en els darrers temps ha sofert una reculada que no es correspon amb el que històricament han estat els estudis alemanys sobre la cultura catalana.

És per tota aquesta activitat i aquesta producció que s'ha resumit en els paràgrafs anteriors, que considerem de notable interès la integració del doctor Roger Friedlein com a membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Albert ROSSICH I ESTRAGÓ

Miljenko Jurković va néixer a Croàcia el 1958. Es va formar a la Universitat de Zagreb, on va obtenir el doctorat l'any 1990 i on és professor d'història de l'art medieval des del 1997 i catedràtic des del 2002. Cap del departament d'història de l'art (1991-1997) i degà de la Facultat d'Humanitats i Ciències Socials de la Universitat de Zagreb (2004-2009), entre altres activitats institucionals ha estat membre del Croatian Committee for cooperation with the UN for education, science and culture (1998-2000); membre de l'Executive Board of the Museum of Arts and Crafts in Zagreb (1998-2000); membre del Council for Humanities by the Croatian National Board for Science; Ministry of Science, Technology and Sport (2005-2009); president de la junta directiva de l'Institute for History of Art in Zagreb (1994-2002); membre de la junta directiva del Prague Network of Dean's of Faculties of Humanities (2007-2010), i membre de la junta directiva del President de la Universitat de Zagreb.

Des del 1993 és fundador, director i president del consell de l'International Research Center for Late Antiquity and Middle Ages (Motovun, University of Zagreb); des del 1995 és president de la junta editorial de la revista científica internacional *Hortus Artium Medievalium. Journal of the International Research Center for Late Antiquity and Middle Ages*; des del 2010 és membre de la junta editorial de la revista científica *Arte in Friuli, Arte a Trieste*; des del 2015 és membre del consell de l'Association pour l'Antiquité Tardive; des del 2016 és membre de la junta editorial de la revista científica *PAST* (Quasar Publisher), i des del 2018 és membre del consell científic de la sèrie «Quaderni napoletani di storia dell'arte medievale». Ha estat molt sovint professor invitat a Alemanya, França i Itàlia.

Miljenko Jurković és especialista en art de l'alta edat mitjana i del període romànic, amb un dens currículum d'activitats acadèmiques i de publicacions. Ha dirigit i dirigeix importants projectes internacionals com «Transformation of the historical landscape of the island of Rab and of the Quarnero islands» (University of Zagreb grant, 2014-2016); «Croatian medieval heritage in European context: mobility of artists and transfer of forms, functions and ideas» (CROMART), consolidat per la Croatian Science Foundation (2014-2018); Nacional PI: «Trans-

ferts et circulations artistiques en Europe à l'époque gothique (XIIIe-XVIe siècles)», finançat per l'Institut National d'Histoire de l'Art / INHA, de França (2010-2012), i «Croatian Artistic Heritage to the "Style 1200" in European Context» (2007-2013). Ha dirigit moltes excavacions arqueològiques a Croàcia finançades amb fons nacionals i internacionals. Des del 2002 és el coordinador del projecte europeu «Corpus of European Architecture of the first millennium / Corpus architecturae religiosae europeae (IV-X saec.)». Ha estat autor i comissari de moltes exposicions, com «French Renaissance» (Zagreb, 2005); «Croatian Renaissance» (Zagreb i Écouen, 2004) i «Croats and Carolingians» (Split-Brescia, 1999-2000), i membre del consell científic de l'exposició «Canossa 1077 - Erschütterung der Welt. Geschichte, Kunst und Kultur am Aufgang der Romanik» (Paderborn, 2001). Ha organitzat vint-i-quatre col·loquis internacionals les actes dels quals han estat publicades en vint-i-cinc volums de la revista científica *Hortus Artium Medievalium* des del 1995. Ha publicat més de cent escrits entre articles, capítols de llibres i llibres sobre l'arquitectura i l'escultura altmedieval i les connexions entre Croàcia i l'Europa medieval, especialment carolíngia, en el context dels quals ha tractat les relacions entre Croàcia i Catalunya.

La seva relació amb Catalunya està feta, a més de publicacions directes, d'activitats conjuntes amb investigadors catalans del seu camp d'especialització tant a Catalunya com a Croàcia a través dels col·loquis anuals que ell organitza i als quals han participat i participen nombrosos universitaris catalans. Va codirigir el projecte europeu sobre Carlemany amb l'exposició presentada el 1999 a Barcelona, al Museu Nacional d'Art de Catalunya, i actualment dirigeix el projecte europeu ja esmentat «Corpus architecturae religiosae europeae (IV-X saec.)» (CARE), en el qual Catalunya participa amb un equip de la Universitat de Barcelona. Més recentment, el professor Jurković, que és membre de diversos consells científics de projectes catalans, ha participat, dins el marc de l'any Puig i Cadafalch, en la secció internacional sobre l'arquitecte, amb una ponència a Mataró sobre Puig i Cadafalch, Bizanci i els Balcans.

Xavier BARRAL

Immaculada Lorés i Otzet, nascuda a Barcelona l'any 1961, es va llicenciar en història de l'art a la Universitat de Barcelona l'any 1984 i es va doctorar a la mateixa universitat el 1991 amb una tesi sobre *L'escultura dels claustres de la catedral de Girona i del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Va iniciar la tasca docent el 1988 a la Facultat de Lletres de l'Estudi General de Lleida, aleshores integrat a la Universitat de Barcelona, fins que va esdevenir Universitat de Lleida l'any 1992. Sempre com a docent de la Universitat de Lleida, va esdevenir-ne professora titular el 1997 i catedràtica el desembre de 2017. La seva autèntica vocació com a ensenyant i el seu compromís amb la millora de la qualitat de la docència l'han portat a assumir no poques responsabilitats en l'àmbit de la gestió acadèmica a la universitat: vicedegana i cap d'estudis de la Facultat de Lletres (1995-1997), adjunta al rector per a la reforma dels plans d'estudis de la Facultat de Lletres (1997-1998), directora del Departament d'Història de l'Art i Història Social (1998-2001), vicedegana de la Facultat de Lletres (2001-2006) i degana de la Facultat de Lletres (2007-2010).

Des de l'any 1996, Imma Lorés és membre fundadora d'un equip de recerca, dirigit per Milagros Guàrdia, que és reconegut per l'abast i l'excel·lència de la seva producció científica. Em refereixo a *Ars Picta*, acrònim d'«Anàlisi i recerques sobre pintura i iconografia tardoantiga i altmedieval», residenciat a la Universitat de Barcelona, que ha obtingut projectes competitius de manera continuada, tant del Ministeri com de la Generalitat, que el va reconèixer i finançar com a grup consolidat des del 2005. A partir del 2017, però, en fusionar-se amb un altre equip que treballa sobre patrimoni arqueològic, ha pres el nom de «3DPatrimoni. Estudi, digitalització, documentació i divulgació del patrimoni artístic i arqueològic: recerca i transferència».

Dins el marc d'aquestes línies de recerca, Imma Lorés ha publicat una gran quantitat de treballs —llibres, articles, capítols de llibres, contribucions a congressos—, tant en publicacions catalanes com internacionals, que acrediten un rigor acadèmic i una amplitud d'interessos notabilíssims i que constitueixen aportacions imprescindibles a la història de l'art català medieval, especialment del període romànic, per bé que no hi falten treballs dedicats a altres episodis precedents de l'art tardoantic i altmedieval. Un dels temes que l'ha ocupat d'una manera més persistent d'ençà de la tesi doctoral i fins avui ha estat sens dubte l'escultura romànic i la seva lectura dins del context arquitectònic i en relació amb els espais i els seus usos i qualificació litúrgics, responent d'una manera intel·ligent a un fecund corrent actual de la historiografia medievalista, que, com és sabut, ha experimentat un gir litúrgic i funcional, tot insistint en aspectes com l'enfocament topolíturgic i l'estudi de l'ecosistema de les imatges en la seva topografia. És el que ha aplicat de manera particular a l'estudi de l'escultura dels claustres de la catedral de Girona i de Sant Cugat del Vallès, amb treballs publicats al *Butlletí del MNAC* (2003) i en publicacions internacionals

com *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxa* (2015) i *Medioevo, Arte e Storia* (Parma, 2008). Aquesta perspectiva no li ha fet oblidar, tanmateix, altres enfocaments que continuen essent fonamentals en la nostra disciplina, com l'anàlisi estilística, els problemes atributius i la crítica d'autenticitat, la qüestió de la circulació i la transmissió dels models, el paper respectiu i les relacions entre promotors i artistes, etcètera. No podem deixar de subratllar, en definitiva, el rigor amb què Imma Lorés ha sabut combinar, alternar i sobretot integrar una àmplia gamma de temàtiques i d'estratègies metodològiques.

Són nombrosos els monuments de l'arquitectura i de l'art catalans d'època altmedieval i romànica que han centrat l'atenció d'Imma Lorés, i als quals ha dedicat un gran nombre de publicacions, que de vegades contemplen el conjunt del monument i altres vegades aspectes més parcials i d'especial interès: recordem com a mínim els seus treballs sobre els monestirs de Sant Pere de Rodes (amb un llibre que és la primera monografia sencera sobre el conjunt), Santa Maria de Ripoll, Sant Miquel de Cuixà, Sant Andreu de Sureda i Sant Cugat del Vallès, sobre les catedrals romàniques de Girona, Barcelona i Roda d'Isàvena (en aquest cas, amb publicacions internacionals recents, com la contribució a un llibre editat per Picard, o amb articles a *Hortus Artium Medievalium*), o la catedral tardoromànica de Lleida, la Seu Vella, i, finalment, Sant Climent de Taüll. Val a dir que Lorés no s'ha limitat a fer aportacions valuoses a l'estudi de l'escultura del segle XII, el focus clàssic de la historiografia romànica a Catalunya, sinó que, prestant l'atenció que mereixen els testimonis textuais referits a obres desaparegudes, ha insistit també en els orígens de l'escultura monumental al segle XI, especialment en la primera meitat d'aquesta centúria, el moment inicial del romànic. D'altra banda, ha proposat també noves lectures i ha corregit sovint les cronologies que s'havien adjudicat a alguns dels conjunts clau del nostre primer romànic, com Sant Pere de Rodes, Ripoll o Cuixà.

Un altre tret caracteritzador en la recerca de Lorés ha estat sens dubte l'accent que sempre, i d'una manera progressivament creixent, ha posat en la consideració de les «biografies» seculars dels conjunts del romànic català, la transformació del monument al llarg del temps, incloent el moment de la recuperació i la restauració des de finals del segle XIX i sobretot al llarg del XX. Les vicissituds històriques i les intervencions han modificat, de vegades d'una manera radical, la percepció i la lectura que avui en podem fer, i en aquest sentit cal tenir-les sempre presents, però Lorés no ha perdut mai de vista l'interès que tenen també *per se* les intervencions i les lectures retrospectives dels monuments de l'arquitectura i l'art medievals, i en aquesta línia ha dedicat un interès poc freqüent —si més no, poc habitual per la seva intensitat— a les lectures contemporànies d'aquests monuments, des del primer impuls de l'esperit conservacionista i l'historicisme vuitcentistes, passant per les aportacions dels pioners de la historiografia del segle XX com Puig i Cadafalch o mossèn Josep Gudiol i Cunill i per les grans campanyes de pros-

pecció, descoberta i salvament de la nostra pintura mural romànica, fins a les polítiques, és a dir, els projectes i els debats més actuals sobre la conservació, la interpretació i la difusió del nostre patrimoni artístic. De mossèn Gudiol, per exemple, en va trobar el manuscrit de la memòria inèdita de l'expedició de l'IEC a la Vall d'Aran i la Ribagorça del 1907 i l'ha publicada el 2013 en un llibre signat conjuntament amb Milagros Guàrdia, *El Pirineu romànic vist per Josep Gudiol i Emili Gandia*.

Un terreny, en definitiva, en el qual Imma Lorés no solament ha fet sentir la seva veu autoritzada, sinó que ha col·laborat en diversos projectes, n'ha liderat alguns i ha prestat el seu assessorament en d'altres. Sense espai per a esmentar totes aquestes aportacions, recordaré almenys la seva participació en la redacció del *Pla Director de la Seu Vella de Lleida* (1992), o l'elaboració del *Pla de Museus de Lleida*, per encàrrec de l'Ajuntament d'aquesta ciutat (1993). Imma Lorés va treballar durant un temps al Museu Nacional d'Art de Catalunya com a conservadora d'art romànic (1991-1993), comissariat en aquell moment una exposició pionera sobre la descoberta i els primers estudis de la pintura mural romànica. I posteriorment ha continuat col·laborant amb altres institucions

patrimonials en tasques de comissariat, assessorament i recerca científica: comissariat l'exposició «Proemium» per al Museu de Lleida Diocesà i Comarcal (1997), treballant en l'inventari del fons lapidari medieval del Museu d'Història de Barcelona (2002), elaborant el projecte museològic i museogràfic del Museu de Sant Cugat del Vallès (2012-2013), comissariat l'exposició «Sub tuum presidium: La imatge de la Mare de Déu al bisbat de Solsona» (2016), etcètera.

En fi, aquest interès i aquest compromís amb la gestió i la conservació del patrimoni historicoartístic també s'ha traslladat i s'ha vehiculat a través de la seva tasca docent, en un procés de «transferència» —per dir-ho així—, d'anades i vingudes, de sinergies i de diàleg entre la recerca, la gestió, la difusió i l'ensenyament superior. És, finalment, aquest triple compromís amb la recerca, la cura del patrimoni i la docència, junt amb l'excel·lència dels resultats, sense oblidar el seu compromís amb el país i la seva llengua, allò que ens porta a proposar la candidatura de la professora Imma Lorés per a la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Rafael CORNUDELLA

Vinni Lucherini es va formar a la Universitat de Nàpols Federico II i es va doctorar a la mateixa universitat el 1999 amb una tesi sobre el cicle pictòric de l'església de Bomnaco, als Abruzzos italians. Després del postdoctorat, el 2002 es va incorporar com a investigadora a la mateixa Universitat de Nàpols, on des del 2011 és professora associada d'història de l'art medieval, habilitada com a catedràtica. Entre altres activitats institucionals, és membre de la junta editorial de la revista científica *Hortus Artium Medievalium* i del consell científic de la sèrie «Regna. Studi e testi su istituzioni, cultura e memoria del Mezzogiorno medievale». Ha estat *fellow* de l'Institut National d'Histoire de l'Art a París (2010) i de l'Institute for Advanced Study de la Central European University a Budapest (2011-2012). És investigadora afiliada a l'Institut d'Estudis Medievals de Lisboa. Ha estat i és avaluadora de l'EURIAS (European Institutes for Advanced Study), del Deutsche Forschungsgemeinschaft i de l'European Research Council. Ha impartit classes, seminaris i conferències en nombroses universitats i instituts culturals, com Alba Julia, Barcelona, Brno, Brussel·les, Budapest, Friburg (Suïssa), Gant, Girona, Issoire, Lausana, Lió, Niça, Olomouc, París, Poitiers, Rijeka, Sant Miquel de Cuixà, Viviers, Zagreb, i també al Kunsthistorisches Institut de Florència i a la Bibliotheca Hertziana - Max-Planck Institut für Kunstgeschichte de Roma.

És especialista en l'art de la baixa edat mitjana i del període gòtic, amb un dens currículum de publicacions. Utilitzant un mètode d'investigació interdisciplinari, basat en l'entrellaçament d'una anàlisi específicament histo-

ricoartística i en la interpretació crítica de diversos tipus de fonts textuais (documentals i narratives, medievals i modernes), ha publicat estudis relatius a quatre grans àmbits d'investigació sobre els quals encara treballa: 1. La pintura i l'escultura medievals de la Itàlia centremeridional, amb un ampli ús de textos medievals, de documentació arxivística i de la historiografia de caràcter *antiquaria* de la primera època moderna. 2. Els rituals cerimonials reials i la funció política del mecenatge artístic entre els segles XIII i XIV, a través de l'examen de pintures, miniatures, escultures i arquitectures relacionades, en particular, amb els coronaments, funerals i tombes dels reis Lluís IX de França, Robert de Nàpols i Carles d'Hongria, mitjançant l'anàlisi de textos contemporanis o posteriors, que es refereixen a obres d'art, la seva interacció en espais cívics o religiosos i les seves funcions comunicatives, simbòliques i polítiques. 3. L'ús de les fonts textuais al servei de la història de l'art: cròniques episcopals i de ciutats (el cas de la catedral de Nàpols des de principi fins a finals de l'edat mitjana); cròniques monàstiques i actes de consagració (el cas de Montecassino); descripcions de llocs de culte i imatges (el cas de les basíliques de Sant Pere, San Giovanni in Laterano i del *Sancta Sanctorum* a Roma); el *Liber Pontificalis* de Roma (per a la reconstrucció del mecenatge papal del segle IV); els processos de canonització i els seus efectes sobre la producció artística medieval (els casos de Dunstan de Canterbury, de sant Lluís de França i de sant Lluís d'Anjou). 4. La seva especial atenció a la historiografia de la història de l'art medieval l'ha dut a ampliar aquestes tres línies principals amb una de quarta,

centrada de manera especial en algunes personalitats d'historiadors d'art europeus del segle XIX, com l'alemany Heinrich Wilhelm Schulz. Actualment està estudiant des del punt de vista textual i artístic un manuscrit il·luminat reial d'Hongria de mitjan segle XIV.

Sobre aquests temes, ha publicat a escala internacional diversos llibres: *Leone Marsicano, Cronaca di Montecassino (III 26-33)*, Milà, Jaca Book, 2001; *La Cattedrale di Napoli. Storia, architettura, storiografia di un monumento medievale*, Roma, École française de Rome, 2009; *L'abbazia di Bominaco in Abruzzo. Organizzazione architettonica e progetto decorativo, XI-XIII secolo*, Roma, Campisano Editore, 2016, i nombrosos articles en revistes indexades i capítols de llibres. Ha estat editora de llibres col·lectius com *Le plaisir de l'art du Moyen Âge. Commande, production et réception de l'oeuvre d'art*, París, Picard, 2012; *Performing Power through Visual Narrative in Late Medieval Europe: An Interdisciplinary Approach*, Zagreb, 2015; *The Art of Medieval Hungary*, Roma, Viella, 2018; *Immagini medievali di culto dopo il Medioevo*, Roma, Viella, 2018, o *Reliquie in processione nell'Europa medievale*, Roma, Viella, 2018.

Coordina el programa Erasmus de la Universitat de Nàpols en el seu camp disciplinari, dins el marc del qual promou intercanvis constants amb les universitats de Barcelona, Girona, Tarragona i Palma. Parla fluidament el català i la seva relació amb Catalunya és feta tant de pu-

blicacions com d'activitats conjuntes amb investigadors catalans del seu camp d'especialització, tant a Catalunya com a Itàlia, a través dels col·loquis anuals que organitza i que publica a la sèrie «Quaderni napoletani di storia dell'arte medievale», que ella mateixa ha creat, i en els quals han participat i participen nombrosos universitaris catalans. Col·labora amb diverses universitats catalanes, principalment les de Barcelona, Girona i Tarragona, i participa en programes d'investigació catalans, com el projecte de la Universitat de Girona dirigit per Gerardo Boto, amb finançament de CaixaBank (Obra Social La Caixa), «Landscape and Identitarian Heritage of Europe: Cathedral Cities as Living Memories» (EURITAGE, RecerCaixa, 2016-2018), o els treballs del grup de recerca «Templa / Taller d'Estudis Medievals, Programes, Litúrgia, Arquitectura» de l'Institut de Recerca Històrica de la Universitat de Girona. Més recentment ha participat, dins el marc de l'any Puig i Cadafalch, en la secció internacional sobre l'arquitecte, amb una ponència a Mataró sobre Puig i Cadafalch i Itàlia. Dins d'aquest mateix context historiogràfic ha publicat «Quelques lettres inédites sur l'accueil de Josep Puig i Cadafalch en France en 1936», a *De la passion à la création. Hommage à Alain Erlande-Brandenburg*, Zagreb, IRCLAMA, 2018.

Xavier BARRAL

Veronica Orazi (Florència, 1966) és professora titular des de 2017 del Dipartimento di Lingue e Letterature Straniere e Culture Moderne de la Universitat de Torí i membre de la Comissió de Qualitat de la seva institució com a delegada per a la recerca i la internacionalització. Abans havia estat professora associada de la mateixa universitat (2002-2017) i havia exercit també a les universitats de Siena (2002-2005), Venècia Ca' Foscari (2000-2002) i també a Bolonya (1999-2002).

Actualment, també és membre del Center for Catalan Studies - Department of Spanish and Portuguese, de la University of California Santa Barbara. Ha impartit cursos com a professora visitant a les universitats de Barcelona i d'Alacant. Ha estat també vocal de tribunals de tesis doctorals a les universitats de Girona, Barcelona, Autònoma de Barcelona i València.

La seva especialitat, repartida gairebé al cinquanta per cent, és l'estudi de les literatures catalana i castellana medievals, per bé que en altres activitats relacionades s'ha decantat, com veurem a continuació, pel vessant de la catalanística. Ha format part de diversos projectes italians i internacionals i actualment és investigadora principal del grup de recerca internacional «Rappresentare l'identità: intersemioticità e transmedialità nella cultura ispanica» (2017-2019).

Entre 1997 i 1998 va ser investigadora a l'IEC i elaborà el projecte «La tradizione manoscritta della *Crònica* de

Ramon Muntaner», amb Josep Massot i Muntaner com a tutor. També ha fet estades d'investigació a diverses universitats italianes i no italianes.

Com a recercadora, és autora d'onze llibres, de seixanta-cinc comunicacions i ponències a congressos italians i internacionals, i ha publicat noranta-sis articles i capítols de llibre, a banda de nombroses ressenyes en revistes d'hispanística, romanística i catalanística. Ha estat i és membre de diversos comitès organitzadors i/o científics d'activitats congressuals. Ha tingut paper de coordinació, entre d'altres, a: «Voci al femminile: scrittura, traduzione, autotraduzione. Giornata di Studi Catalani» (Torí, 8 de maig de 2014, Università degli Studi di Torino); «Geografia linguistica del catalano. Giornata di Studi Catalani» (Torí, 9 de maig de 2014, Università degli Studi di Torino); «Linguaggi del metareale nella cultura catalana: arte, cinema, folclore, letteratura, storia» (XI Congresso Internazionale dell'AISC, Torí, 15-18 de setembre de 2015, Università degli Studi di Torino).

Des de 2014 és codirectora la col·lecció «Bibliotheca Iberica» (Alessandria, Edizioni dell'Orso). Des de 2013 és redactora dels *Cuadernos AISPI. Estudios de lenguas y literaturas hispánicas* i directora editorial de la *Rivista Italiana di Studi Catalani* (CARHUS+ A), i entre 1995 i 2008, redactora de *Medioevo Latino. Bollettino bibliografico della cultura europea da Boezio a Erasmo (secoli VI-XV)* (Società Italiana per lo Studio del Medioevo Latino).

Està vinculada, com a revisora, a publicacions, entre d'altres —per citar les més lligades a la catalanística— *Llengua&Literatura* (CARHUS+ A), *Quaderns d'Italìa* (CARHUS+ A), *Rassegna Iberistica* (CARHUS+ A) (Universitat Ca' Foscari de Venècia), *Carte Romanze* i *Haidé. Estudis Maragallians*.

Ha estat membre de la Junta de l'AISC (Associazione Italiana di Studi Catalani) entre 2008 i 2012, i entre aquest any i el 2015, presidenta de l'associació. L'any 2000 va rebre el Premi Crítica «Serra d'Or» de Catalanística pel llibre «*Història de la filla del rei d'Hongria*» e altri racconti catalani tardomedievali: Studio folclorico ed edizione critica (Viareggio-Lucca, Mauro Baroni Editore, 1999, 167

p.). El 2011 li va ser atorgat el Premi Internacional Ramon Llull, com a directiva de l'AISC, a «la millor associació internacional de catalanística», i el 2015 la Menció de la Delegació del Govern de la Generalitat de Catalunya a Itàlia com a directora editorial de la *Rivista Italiana di Studi Catalani*, per «l'activitat de difusió i promoció científica en l'àmbit acadèmic de la cultura catalana a Itàlia» d'aquesta revista, una qualificació que resumeix perfectament la trajectòria de la doctora Veronica Orazi i els seus mèrits per integrar-se com a membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Ramon PINYOL

Patrici Pojada va néixer a Pàmies, País de Foix, el 5 de novembre de 1965 i actualment és catedràtic d'història moderna de la Universitat de Perpinyà. L'any 1996 es va doctorar a la Universitat de Tolosa II, amb una tesi sobre la història de la Vall d'Aran al segle XVII dirigida per Jean-Pierre Amalric, la qual va ser publicada dos anys més tard amb el títol *Une vallée frontière dans le Grand Siècle: Le Val d'Aran entre deux monarchies* a la col·lecció «Universatim» dirigida per Jean-Michel Minovez.

La recerca històrica duta a terme per Patrici Pojada durant tres dècades s'ha centrat en les relacions humanes, econòmiques, politicomilitars i lingüísticoculturals que es donaren a banda i banda dels Pirineus en els segles de la primera modernitat; un àmbit territorial i històric que Patrici Pojada sempre ha definit com el propi d'una «comunitat occitanocatalana». Aquest gran eix de recerca l'ha portat a estudiar les migracions i la mobilitat de les poblacions, l'activitat i les xarxes dels petits i mitjans comerciants, les relacions dels poders locals pirinencs amb els governs centrals de les monarquies francesa i espanyola, així com les formes de sociabilitat, i també de conflictivitat, en aquesta zona de frontera muntanyenca.

A banda de la tesi doctoral, les seves recerques han quedat reflectides en un bon grapat de monografies publicades tant en llengua francesa com en llengua catalana, entre les quals destaquem: *Une société marchande: Le commerce et ses acteurs dans les Pyrénées modernes (haut Pays de Foix, vers 1550-1700)* (2008), *Le Voisin et le Migrant: Hommes et circulations dans les Pyrénées modernes (XVIe-XIXe siècle)* (2011) i *Viure com a bons veïns: Identitats i solidaritats als Pirineus (segles XVI-XIX)* (2017). Així mateix, ha divulgat les seves investigacions en revistes especialitzades com la *Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine*, *Afers*, *Fulls de Recerca i Pensament*, *Recerques*, *Annales du Midi*, *Histoire et sociétés rurales*, *Diasporas*, *Histoire des Alpes*, *Pedralbes*, *Manuscrits*, etc. Llibres i articles als quals cal afegir un nombre molt considerable de contribucions a obres col·lectives, ponències a congressos, participació en catàlegs d'exposicions i textos de divulgació.

Totes aquestes aportacions es caracteritzen per un treball pacient i rigorós efectuat tant en els arxius municipals, parroquials, privats, diocesans o departamentals de la zona pirinenca com en els grans dipòsits documentals de Madrid, Simancas, París i Barcelona; però també aquestes són unes recerques fetes a partir del coneixement directe, profund i sentit de la realitat actual de la comunitat occitanocatalana. Tal com ha manifestat públicament en més d'una ocasió, la llengua familiar de Patrici Pojada ha estat i continua sent la llengua occitana.

Perquè paga la pena destacar que a la Universitat de Tolosa, on es va formar, Patrici Pojada no tan solament estudià història, sinó també lingüística romànica. I, de fet, ens trobem davant un historiador doblat de lingüista amb obres d'una gran rellevància per a la història de la llengua occitana com *L'occitan parlat en Ariège* (1992), el *Dictionnaire occitan-catalan / català-occità* (2005), fet en col·laboració amb Claudi Balaguer, o el *Repertoire toponymique des communes de la région Midi-Pyrénées* (2009).

Un doble vessant de dedicació i de vocació, històric i lingüístic, que també resta reflectit en els reconeixements i en la intensa tasca institucional desplegada per Patrici Pojada en favor de la cultura occitanocatalana durant tres dècades. És membre de l'Acadèmia Aranesa de la llengua occitana, ha estat president del Grup de Lingüística occitana de la Generalitat de Catalunya, membre del consell d'administració de l'associació de Journées Internationales d'Histoire de Flaran, membre del consell d'administració de la Fédération Historique de Midi-Pyrénées, vicepresident de la secció regional de Midi-Pirineus de l'Institut d'Estudis Occitans, director adjunt del Centre de Recherches Historiques sur les Sociétés Méditerranées i membre del consell editorial i de redacció de revistes especialitzades com *Annales du Midi*, *Recerques*, *Manuscrits*, *Drassana*, *Ripacurtia* i altres.

Finalment, voldria remarcar que Patrici Pojada ha col·laborat amb l'Institut d'Estudis Catalans en diverses ocasions. Així, va coordinar, juntament amb Òscar Jané, l'edició de les actes del congrés «Construcció i projecció de la memòria personal a l'època moderna» celebrat a IEC

l'any 2011 i publicat tres anys més tard a la Casa de Velázquez. També pronuncià la conferència inaugural del congrés organitzat per la Secció Històrico-Arqueològica l'any 2014 sobre la Guerra de Successió als Països Catalans. La llavors presidenta de la secció, la malaguanyada doctora Maria Teresa Ferrer i Mallol, i el qui subscriu aquests mots van ser testimonis, com a organitzadors del congrés, d'una ofensiva per part d'alguns estaments de l'Estat espanyol per desencoratjar els ponents internacionals a participar-hi. El congrés es va fer poc després d'un altre que, promogut per la Societat Catalana d'Estudis Històrics, va aixecar una notable polseguera pel títol posat a la trobada científica. Algun ponent va cedir a les pressions i a l'ambient de coacció que es va crear. Patrici

Pojada va presentar un preciós text titulat «Unes Catalunyaes sense Noves Plantes? La Guerra de Successió d'Espanya i les seves conseqüències», el qual es troba publicat al volum 1714 de la «Sèrie Major» de les Publicacions de la Presidència.

Per aquest bagatge de mèrits científics, per la voluntat de la Secció Històrico-Arqueològica d'estrènyer els lligams amb les institucions de recerca de la Catalunya del Nord i potenciar els estudis occitanocatalans, així com pel compromís mostrat amb la nostra institució, creiem que Patrici Pojada es un magnífic candidat per ingressar com a membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans.

Antoni SIMON

Marta Prevosti i Monclús va néixer a Barcelona el dia 9 de novembre de 1952. Va cursar la carrera d'Història Antiga a la Facultat de Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona (1970-1975) i aquell mateix any entrà a treballar d'adjunta interina d'Arqueologia, Epigrafia i Numismàtica a les ordres del professor Miquel Tarradell i Mateu. L'any següent (1976) assolí el grau amb el treball *Cronologia i poblament a l'àrea rural de Baetulo* que, d'alguna manera va marcar el seu futur en definir, a casa nostra, un camí fins aleshores inèdit i que ha esdevingut d'una importància cabdal en aquests darrers anys. Obtingué el doctorat a la Universitat de Barcelona l'any 1980 amb la tesi *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*, que continuava, ampliant-la, la recerca iniciada. Aquesta contribució fou guardonada amb el Premi Iluro de Monografia Històrica 1980 concedit per la Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró). Convé recordar, perquè és significatiu, que tant el treball final de grau com la tesi foren publicades en dues monografies que van veure la llum simultàniament l'any 1981. L'any següent guanyà per oposició l'ajudantia numerària d'Arqueologia a la Universitat de Barcelona, on de seguida, com a conseqüència de la LRU, esdevingué professora titular, càrrec que ocupà fins al 1987, en què deixà la universitat, però no pas la recerca en diverses excavacions (villa de Torre Llauders, a Mataró, principalment), que se centraren especialment en la comarca el Maresme i que foren objecte de diversos articles científics, ponències i comunicacions a congressos, jornades i simposis. D'aquesta etapa cal destacar que entre l'any 1991 i el 1995 va ser assessora de l'empresa ACESA en les relacions de l'empresa amb el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, una tasca important atesa la construcció de l'autopista del Maresme més enllà de Mataró i dels seus accessos i que va permetre documentar un nombre extraordinari de jaciments que foren no tan sols convenientment excavats, sinó també publicats posant, d'aquesta manera, a l'abast dels estudiosos unes dades que la major part de les vegades resten inèdites.

L'any 2002 fou nomenada directora gerent del Museu de l'Estampació de Premià de Mar, institució integrada en el Sistema del Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. Conservà aquest càrrec fins al 2005. De 2010 a 2013 va tornar a exercir de directora, a temps parcial. Durant aquesta etapa va elaborar el projecte museogràfic i museològic de l'exposició permanent del museu que dirigia i el del Museu de la Fàbrica del Gas de Premià de Mar. També comissarià diverses exposicions a Premià i en altres localitats del Maresme.

L'any 2005, amb la creació per part de la Generalitat de Catalunya de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), fou contractada com a investigadora sènior, tasca en la qual continua treballant en l'actualitat.

D'ençà d'aleshores, la seva activitat professional s'ha ampliat amb una sèrie de treballs de recerca sense abandonar la comarca del Maresme que tan bé coneix, i que s'han centrat en una part del *territorium* de Tarraco, però també en altres àmbits. Des del setembre de 2008 fins a la fi de 2014 ha gestionat els treballs d'arqueologia relacionats amb l'ampliació del tercer carril de l'autopista AP-7, des de la Jonquera fins a Salou, encàrrec fet per ACESA a l'ICAC.

Dels nombrosos projectes de recerca que ha dirigit en solitari o en col·laboració destacariem pel seu significat i per la seva importància l'estudi de l'extraordinària villa tardana de Can Ferrerons (Premià de Mar) i, sobretot, *l'Estudi del paisatge arqueològic antic de l'Ager Tarracensis (a la dreta del riu Francolí)* (Projecte Ager Tarracensis), que, finançat per l'ICAC i ACESA, va començar l'any 2005 i es troba ja a les acaballes. L'ambició d'aquesta recerca, inèdita al nostre país, ha significat una prospecció exhaustiva del territori definit, l'excavació puntual d'uns jaciments determinats, la recollida de totes les dades publicades i una revisió acurada del material conservat en els fons dels museus del territori. El resultat ha estat la publicació de cinc monografies (sèrie Documenta de l'ICAC) que apleguen en volums temàtics el resultat d'aquesta recerca en la qual han participat una munió d'experts, doc-

torands, estudiants i tècnics. Les dades obtingudes serviràn per a canviar les nostres percepcions sobre el procés de romanització del camp a l'actual Catalunya.

Pel que fa a les publicacions científiques, molt nombroses i d'alt nivell, entre les quals cal assenyalar monografies, articles, col·laboracions en obres collectives, ponències i contribucions a congressos i simposis, destaquen *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*, *Cronologia i poblament a l'àrea rural de Baetulo*, *Ager Tarraconensis 4. Els Antigons, una vil·la senyorial del Camp de Tarragona* / *Els Antigons, a High Status Villa in the Camp de Tarragona*, *Ager Tarraconensis 1. Aspectes històrics i marc natural* / *Historical aspects and natural setting*, *Actes del simposi «Les vil·les romanes a la Tarraconense»*, *Homenatge a Miquel Tarradell*, «L'època romana» a *Història agrària dels Països Catalans*, *Using archaeomagnetism to improve the dating of three sites in Catalonia (NE Spain)*, *Un balneum du ve siècle dans le bâtiment octogonal de Can Ferrerons (Barcelone)* o *La diversité de l'habitat rural dans l'ager Tarraconensis à l'époque républicaine*, entre d'altres.

Convé remarcar l'encàrrec rebut per part dels curadors de la *Història agrària dels Països Catalans* per escriure el capítol corresponent a l'època romana, amb la qual cosa

s'especificava el reconeixement com a màxima experta en aquest camp entre els arqueòlegs del país.

La doctora Marta Prevosti i Monclús ha dedicat la seva vida professional a l'arqueologia clàssica, disciplina en la qual és coneguda i reconeguda. A una sòlida formació hi afegeix una gran intel·ligència i unes idees molt clares que han estat decisives en la seva vida acadèmica. Fou professora de la Universitat de Barcelona i, ara mateix, investigadora de l'ICAC, des d'on ha dirigit (i dirigeix) importants projectes d'una ambició poques vegades vista en aquest país que han donat uns resultats excel·lents i que han estat objecte de diverses publicacions absolutament modèliques. En tot moment ha estat una investigadora compromesa amb la seva llengua i el seu país. Recordem que com a vocal de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, ha estat responsable de la recuperació de la figura i l'obra de Josep de C. Serra i Ràfols, el gran arqueòleg i membre numerari de l'IEC, traspassat l'any 1970, que posà les bases de l'arqueologia catalana moderna, però que patí les conseqüències d'una guerra perduda i d'una llarga postguerra.

Josep Maria NOLLA

Patrizio Rigobon (Mogliano, Vèneto, 1959) és investigador i docent universitari i traductor. Es va llicenciar en llengües i literatures estrangeres, en l'especialitat de filologia hispànica, catalana i anglesa, a la Universitat Ca' Foscari, de Venècia, l'any 1984; en 1986-1988 feu estudis a la Facultat de Ciències Polítiques de la Universitat de Pàdua; en 1987-1988 en feu d'interpret i traductor del Ministeri de l'Interior, a Roma, i el 1991 es doctorà en estudis ibèrics a la Universitat de Bolonya, amb una tesi sobre *Cultura i ideologia en Enric Prat de la Riba*.

En 1991-2001 va centrar la docència en matèries de literatura espanyola a la Universitat de Bolonya, en la qual va introduir, el 1996, l'assignatura de literatura catalana, i el curs 1998-1999 va dedicar a temes catalans un curs sobre història d'Espanya a la Universitat de Trieste. A partir de l'any 2000 forma part del cos docent de la Universitat Ca' Foscari, actualment com a *professore aggregato* de literatura catalana i literatura espanyola. Al llarg dels anys ha estat ponent invitat en nombrosos congressos, a Frankfurt (1994), París (1995), Londres (1999), Budapest (2006), Nàpols (2005), Palma (2008), Barcelona (2011 i 2016) i Girona (2017).

Fundador, el 2011, de la *Rivista Italiana di Studi Catalani* (de la qual és codirector amb Veronica Orazio), col·labora a *Rassegna Iberistica* i altres publicacions científiques com *Spagna Contemporanea*, *Journal of Spanish Cultural Studies* i *Limes*. *Rivista Italiana di Geopolitica*, amb estudis sobre Ramon Llull i el lullisme, sobre diversos escriptors i historiadors contemporanis, entre els quals, Joan Maragall, Enric Prat de la Riba, Eugeni d'Ors,

Josep M. de Sagarra, Salvador Espriu, Jaume Vicens Vives, Miquel Batllori, Joan Sales i Maria Barbal, i sobre temes com el Noucentisme, l'ensenyament del català i aspectes socials de la llengua catalana, les traduccions de la Fundació Bernat Metge i altres de relatius a la traducció.

Als autors contemporanis, a més d'una traducció de l'original llatí a l'italià de *Consolatio Venetorum* de Ramon Llull, hi ha dedicat la seva rellevant tasca de traductor d'obres catalanes: Salvador Espriu (*Tres sorores*, traducció i introducció, 1993); Joan Perucho (*Il libro dei cavalieri*, 1995; reed. 2001); Montserrat Roig (*La voce melodiosa*, 1997); Albert Sánchez Piñol (*La pelle fredda*, 2005, i *Pagliacci e mostri*, 2009); Jordi Puntí (*Animali tristi: campionato umano sentimentale* (2006); Lluís-Anton Baulenas (*Un sacco d'ossa*, 2009); Miquel de Palol (*Un uomo qualunque*, 2009); Helena Alvarado (*Calce e memoria*, 2009); Montse Banegas (*Una donna scomoda*, 2010); Manuel de Pedrolo (*Seconda origine*, 2011); Manuel Baixauli (*L'uomo manoscritto*, 2012, amb Silvana Cupiccio) i Isabel-Clara Simó (*Io e mio fratello*, 2014).

Des de l'Associazione Italiana di Studi Catalani (AISC), de què ha estat vicepresident i president (2008-2012), ha organitzat o coorganitzat, a Venècia, els congressos «La Catalogna in Europa, l'Europa in Catalogna. Transiti, passaggi, traduzioni» (2008) i «Le città inconfessabili. Dalla Catalogna a l'Europa, passando per l'America» (2009), un acte acadèmic amb motiu de l'Any Llull, dedicat la croada i a la política mediterrània i encomanat a l'historiador Franco Cardini (2016), el simposi «Mediterraneità» (2018) i, anualment, d'ençà del 2014 i amb motiu de la diada del lli-

bre, el festival cultural «Primavera en català», amb la participació d'escriptors i crítics literaris italians i catalans.

L'AISC, durant la seva presidència, va ser guardonada amb el Premi Ramon Llull, i a títol personal li han estat atorgats el premi Pompeu Fabra (2009) a la projecció i difusió de la llengua catalana i el premi Batista i Roca (2011),

atorgat per l'Institut de Projecció Exterior de la Cultura Catalana, com a reconeixement de la seva tasca per mantenir la presència catalana i augmentar l'estudi de la cultura dels Països Catalans a Itàlia.

Manuel JORBA

Anna Sawicka (Cracòvia, 1957) és professora de llengua i literatura catalanes i espanyoles a la Universitat Jagellònica de Cracòvia. Llicenciada en filologia hispànica, després es va doctorar en humanitats a la mateixa institució on treballa. L'any 1994 va arribar a Barcelona per a un lectorat de tres anys, que va acabar allargant dos anys més i que li va permetre gaudir d'un contacte directe amb la llengua catalana. Després ha fet estades de recerca a Catalunya i de docència (un trimestre a la Universitat de Vic dins el programa Erasmus).

Tot i dedicar-se, com és habitual a Europa, a l'hispanisme, s'encarrega especialment dels cursos de llengua i literatura catalanes i col·labora activament en les tasques de difusió de la literatura i la cultura catalanes, sovint conjuntament amb l'Institut Ramon Llull i fins que van suprimir les subvencions per als temes catalans també amb l'Institut Cervantes. De fet, és la persona de referència de la catalanística polonesa.

En reconeixement a la seva contribució a la promoció de la literatura catalana a l'estranger, l'any 2011 va rebre el XXIII Premi Josep M. Batista i Roca. El 2015 va obtenir el Premi de la Fundació Ramon Llull a la Traducció Literària, per la seva versió de *Les veus del Pamano* de Jaume Cabré (*Glosy Pamano*, Varsòvia, Marginesy, 2014), novel·la convertida en un veritable *best-seller* a Polònia. L'any 2013 va traduir del mateix autor *Jo confesso* (*Wyznaje*, Varsòvia, Marginesy), que ja havia estat un gran èxit de públic i de crítica; el 2015, *Senyoria* (*Jaśnie pan*, Varsòvia, Marginesy), i el 2016, *L'ombra de l'eunuc* (*Cień Eunucha*, Varsòvia, Marginesy).

A més, ha estat la traductora d'altres autors com ara Al-

bert Sánchez Piñol, *La pell freda* (*Chłodny dotyk*, Varsòvia, Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 2006); Sergi Belbel, *Tàlem* (*Loze*, Cracòvia / Księgarnia Akademicka, 2001); Maria Àngels Anglada, *El violí d'Auschwitz* (*Skrzypce z Auschwitz*, Varsòvia, Muza, 2010), o Lluís-Anton Baulenas, *Per un sac d'ossos* (*Za worek kości*, Cracòvia / Wydawnictwo Literackie, 2008).

A banda de les traduccions de narrativa catalana, la doctora Anna Sawicka es dedica a la investigació, de manera especial a la recepció polonesa d'autors catalans (Llull, Verdaguer, Rusiñol o Calders). En aquesta línia s'ha d'inscriure la traducció del *Llibre d'Amic e Amat* (*Księga Przyjaciela i Umilowanego*, Cracòvia, Księgarnia Akademicka, 2003), la tasca de redactora de la col·lecció «*Studia iberystyczne*» de la Universitat Jagellònica de Cracòvia (obres miscel·lànies amb molts estudis de catalanística) i l'activitat directiva a l'Institut de Filologia Romànica d'aquesta institució. Ha publicat també en revistes com *Estudios Hispánicos*, *Quaderns. Revista de Traducció* (UAB), *Serra d'Or*, *Anuari de Filologia* (UB) o *Anuari Verdaguer* (UVic-UCC).

La qualitat de les seves traduccions poloneses, deguda en part, segons l'autora, al seu coneixement directe i continuat del català, el treball docent i investigador constant de mantenir ben present la llengua i la literatura catalanes en els programes acadèmics de Cracòvia i l'activitat com a divulgadora permanent de la cultura catalana a Polònia la fan mereixedora de pertànyer com a membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Ramon PINYOL

Paolo Sommella és professor emèrit de topografia antiga de la Universitat de Roma La Sapienza, en la qual ha exercit una intensa tasca docent des del 1964, i eminent arqueòleg que ha dedicat bona part de la seva activitat científica a l'estudi de la protohistòria italiana i de l'antiguitat romana des del camp de la topografia arqueològica i de la cartografia del mon antic. Ha impartit també docència a la Scuola di Specializzazione in Archeologia (1980-2010) a Roma i a la Scuola Italiana di Perfezionamento in Archeologia d'Atenes (1992-1998).

En el camp de l'activitat acadèmica, és membre, des del 1992, de l'Accademia Nazionale dei Lincei a Roma, mem-

bre efectiu de la Pontificia Accademia Romana di Archeologia i membre ordinari de la Societ  di Studi della Magna Grecia.  s també membre corresponent de l'Institut Arqueològic Alemany, de l'Istituto di Studi Etruschi e Italici, de la Societ  des Antiquaires de France i de la Real Academia de la Historia de Madrid. Del 2008 al 2017, ha presidit l'Istituto Nazionale di Studi Romani

Des del 2002 ha estat delegat per Itàlia i per la Ciutat del Vaticà a la Unio Acadèmica Internacional (UAI), i va formar part del *Bureau* d'aquest organisme internacional des del 2009 fins al 2012.

Dins el marc de la col·laboració interacad mica promo-

guda per la UAI en el camp de la recerca en humanitats i ciències socials ha presidit des del 1992 fins al 2013 la Comissió Internacional per al projecte *Tabula Imperii Romani* - Forma Orbis Romani, patrocinat per la UAI. Durant la seva presidència, aquest projecte va tenir un desenvolupament considerable i va iniciar el procés d'informatització. Des del 2013 és president honorari d'aquesta comissió internacional, actualment presidida per l'IEC.

Va ser també representant d'Itàlia al Consell d'Europa per a l'organització del congrés sobre «Archéologie et Aménagement» celebrat a Estrasburg i a Florència el 1984.

En la seva trajectòria com a investigador ha desenvolupat una intensa activitat en el camp de la recerca arqueològica. Ha dirigit excavacions en nombrosos jaciments de la península italiana, entre els quals podem destacar, a Roma, el temple arcaic de Sant'Omobono, als peus del Capitoli, a l'antiga *Lavinium*, avui Pratica di Mare, ciutat sagrada dels romans relacionada amb el mite d'Enees; a *Sibaris*, antiga colònia grega a la costa del golf de Tàrent, a la ciutat de Teramo, i a l'antiga *Pelutium*, a prop de l'Aquila. En alguns dels jaciments en què ha intervingut ha col·laborat decisivament també a la seva potenciació patrimonial; així, a Venosa, l'antiga colònia llatina de *Venusia*, a més de les extenses campanyes d'excavació portades a terme, ha organitzat, en col·laboració amb la Soprintendenza Archeologica, un museu arqueològic nacional en el castell medieval, i a Atri, la també antiga colònia llatina d'*Adria*, ha constituït un museu municipal a partir del resultat de les quatre campanyes d'excavació portades a terme. Així mateix, ha tingut un paper decisiu en la constitució de parcs arqueològics a Teramo, a Venosa i a *Pelutium*.

Ha col·laborat a l'organització i elaboració del catàleg en diverses exposicions temporals en museus italians, entre les quals destaquen: «Scavi di Sibari», al Museu Nacional de Tàrent (1969); «Roma Mediorepublicana», als Museus Capitolins de Roma (1973); «Civiltà del Lazio

Primitivo», al Palau d'Exposicions de Roma (1976); «Enea nel Lazio. Archeologia e mito», també als Museus Capitolins (1980), i recentment «Roma e le Genti del Po», a Brescia, amb motiu de la recent Exposició Internacional de Milà el 2015-2016.

Entre els nombrosos llibres que ha publicat cal mencionar *Antichi campi di battaglia in Italia* (1967), *Scavi di Sibari* (1969), *Pozzuoli. Forma e urbanistica* (1980), *Italia antica: L'urbanística romana* (1988), *Urbanistica pompeiana: Nuovi momenti di studio* (1990), *Tabula Imperii Romani, Full K-32 Firenze* (2006) o *Atlante archeologico del Lazio* (2010). En les seves publicacions ha tractat nombrosos i diversos temes entre els quals destaquen la seva atenció als centres històrics italians amb especial referència als que presenten una continuïtat en el temps, les seves contribucions innovadores sobre el Laci i la Campània abans de l'expansió de Roma, els seus articles de recerca arqueològica en el camp de la cartografia i la metodologia informàtica aplicada a l'estudi del territori i de l'urbanisme antic i la seva sèrie d'estudis sobre l'antiga *Lavinium*, amb l'*heroon* d'Enees i l'espectacular dipòsit d'estatuària votiva del santuari de Minerva d'aquella ciutat.

Cal fer finalment referència a la seva col·laboració amb l'IEC en els darrers anys, especialment dins el marc dels projectes de la Unió Acadèmica Internacional, com el ja esmentat de la *Tabula Imperii Romani* o el projecte de Ciutats Mediterrànies liderat per l'IEC, en el moment inicial del qual va participar activament en l'organització de la conferència internacional «Ciutats mediterrànies: civilització i desenvolupament» celebrada a l'IEC el 2011 sota els auspicis de la UAI. Ha col·laborat també amb altres institucions catalanes i és membre del Consell Científic Assessor de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica. El 2018 va ser elegit membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Josep GUITART

Eduard Vallès Pallarès va néixer a Horta de Sant Joan (Terra Alta) el 20 de novembre de 1971. Besnebot del pintor Manuel Pallarès, íntim amic de Picasso des de la infantesa, es formà influït fortament per aquests antecedents familiars. Recordem que Picasso deia sempre que tot el que ell coneixia de la vida ho havia après a Horta, el poble del seu amic, on passà nou mesos de la seva infantesa.

Vallès és doctor en història de l'art per la Universitat de Barcelona amb la tesi *La influència de l'art català sobre Picasso a través de dues generacions: Santiago Rusiñol i Isidre Nonell com a paradigmes (1897-1904)*, llegida el gener del 2016. També és màster en estudis avançats en història de l'art per la mateixa universitat, postgraduat en direcció d'institucions, plataformes i equipaments culturals per la Universitat Pompeu Fabra i màster en desenvolupament

local i regional amb un treball final sobre l'Ecomuseu dels Ports (Universitat de Barcelona).

Es va formar al costat de Josep Palau i Fabre, que li va encarregar l'any 2002 la direcció de la seva fundació a Caldes d'Estrac, de la qual va ser el primer director. És conservador d'art modern i contemporani del Museu Nacional d'Art de Catalunya i també és membre de l'equip de direcció del Centre Picasso d'Horta de Sant Joan. Anteriorment, havia estat conservador del Museu Picasso de Barcelona. En l'àmbit docent, és coordinador del mòdul de conservació i restauració del Postgrau de Museologia de la Universitat Pompeu Fabra i ha estat professor del Màster d'Estudis Avançats en Història de l'Art de la Universitat de Barcelona.

S'ha especialitzat en l'obra de Picasso i en l'art català del final del segle XIX i principi del XX. Va ser responsable de

la xarxa catalana d'entitats picassianes. És autor de diversos llibres sobre Picasso, com ara *Picasso i Rusiñol. La cruïlla de la modernitat* (Consorci del Patrimoni de Sitges, 2008), que el va revelar com un gran investigador, i *Picasso. Obra catalana i Picasso i el món literari català* (Enciclopèdia Catalana, 2015). Aquest darrer treball va ser el resultat d'una llarga recerca iniciada l'any 2006, després d'haver obtingut un ajut per a la recerca del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. En aquest llibre s'estudia en profunditat la relació de Picasso amb els literats i les publicacions catalanes durant els anys que va viure a Barcelona.

Ha estat director científic, amb Malén Gual, de la *Guia del Museu Picasso de Barcelona* (Museu Picasso de Barcelona, 2015), publicada en diversos idiomes. Ha estat comissari de diverses exposicions sobre Picasso i ha redactat textos de fons per als catàlegs corresponents, com ara *Picasso. Amics catalans de joventut* (Centre Picasso d'Horta, 2009), *Picasso versus Rusiñol* (Museu Picasso de Barcelona, 2010), *Yo Picasso. Autoretrats* (amb Isabel Cendoya) (Museu Picasso de Barcelona, 2013) i *Picasso-Perpinyà. El cercle íntim, 1953-1955* (Museu Jacint Rigau, Perpinyà, 2017).

També ha participat amb textos sobre Picasso en catàlegs d'exposicions com *Paisatges del sud* (Caixa de Tarragona, 2008), *Picasso 1936. empremtes d'una exposició* (Museu Picasso de Barcelona, 2012), *El primer Picasso. A Coruña 2015* (Museu de Belas Artes da Coruña, 2015), *Picasso et les arts et traditions populaires* (Musée des Civilisations de l'Europe et de la Méditerranée, Marsella, 2016) i *El taller compartit: Picasso, Fin, Vilató i Xavier* (Museu Picasso de Barcelona, 2017). També ha escrit pròlegs per a llibres, com ara *Picasso-Cataluña. 1896-1973. Guía de exposiciones* (de Rafael Inglada, 2012) i *Picasso el héroe* (d'Antoni Tàpies, Fundación Picasso Museo Casa Natal, Màlaga, 2015).

Ha estat director de diversos cursos universitaris sobre Picasso, com ara «Picasso i Catalunya» (amb Núria Gil Duran; Universitat Rovira i Virgili, 2007); «Picasso i Barcelona» (amb Mireia Freixa; Universitat de Barcelona, 2008) i «Picasso. Amics i paisatges» (amb Núria Gil Duran; Universitat Rovira i Virgili, 2009). Ha estat assessor científic del documental *On tot va començar... Picasso i Barcelona* (2011) i membre del comitè científic de l'esmentada exposició «El primer Picasso. A Coruña 2015», i també de l'exposició «Picasso. Bleu et rose», que va tenir lloc al Museu d'Orsay l'any 2018, en coproducció amb el Museu Picasso de París.

Com a director de la Fundació Palau va alternar la conservació del fons literari de Palau i Fabre amb la de la seva col·lecció artística on, a més de Picasso, es conserven obres de Joaquim Torres Garcia, Pau Gargallo, Josep Mompou,

Joan Rebull, Antoni Clavé, Antoni Tàpies i Miquel Barceló, entre d'altres. Ha treballat, amb Elias Gastón, sobre l'obra de Manuel Pallarès a partir del catàleg *Manuel Pallarès - Pablo Picasso. 78 anys d'amistat* (Centre Picasso d'Horta de Sant Joan, 2001), així com la de Carles Casagemas, amb l'exposició «Carles Casagemas. L'artista sota el mite» (Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2014) i la de «Torné Esquiús. Poètica quotidiana» (MNAC 2017). Aquestes mostres van donar com a resultat biografies i inventaris d'obres molt reveladors dels tres artistes.

També ha assessorat científicament i ha coordinat exposicions d'altres artistes, com ara «Perejaume. Can Riera de Fuirosos, Ca l'Oller de la Cortada» (Fundació Palau, Caldes d'Estrac, 2003) i «Ismael Smith, reivindicat» (Fundació Palau, Caldes d'Estrac, 2005).

Ha escrit articles en catàlegs d'exposicions sobre Perejaume (Fundació Palau, 2004) o Josep Mompou (Fundació Caixa de Catalunya, 2009), entre d'altres. Ha redactat fitxes per a catàlegs d'institucions com la Fundació Francisco Godia, el Museu de Montserrat o el museu del Cau Ferrat de Sitges. Ha col·laborat amb articles en volums col·lectius com ara *Història de les Terres de l'Ebre* (Il·lencavònia, 2010), el portal Culturcat (Barcelona, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, 2009), *Pintura modernista* (Enciclopèdia Catalana, 2016) o el *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear* que edita *online* el nostre IEC.

En un altre registre, ha dut a terme recerques sobre col·leccionisme artístic, com ara el col·leccionisme de l'obra de Picasso a Catalunya («Memoria Artium», Universitat Autònoma de Barcelona, 2014), així com una biografia del mecenes barceloní Lluís Garriga Roig, acompanyada de la història del seu llegat artístic i la reconstrucció virtual de la seva col·lecció (amb Isabel Cendoya; «Memoria Artium», Universitat Autònoma de Barcelona, pendent de publicació).

A més de la competència profunda que el doctor Vallès té sobre l'art català i internacional dels segles XIX i XX, el seu nivell de coneixements sobre Picasso i la seva obra és espectacular, virtut que li és reconeguda internacionalment. És, sens dubte, un dels millors especialistes mundials del tema, cosa que ha tingut com a conseqüència destacades aportacions ja consolidades, abans desconegudes, a la biografia i l'obra del gran artista, que solen enfortir els lligams que tenia la seva obra amb orígens catalans.

D'altra banda, tot i tenir residència a Barcelona, Vallès mai no s'ha desvinculat de la Terra Alta, on continua tenint casa i interessos culturals, circumstància que accentuarà la presència de l'IEC en aquella regió del país.

FRANCESC FONTBONA